

Na osnovu članova 19. i 21. Statuta Saveta za štampu i članova 15. i 16. Poslovnika o radu Komisije za žalbe, Komisija za žalbe Saveta za štampu u sastavu: Nadežda Budimović, Jelka Jovanović, Olivera Milošević, Zlatko Čobović, Jelena Petković, Tamara Skrozza, Filip Švarn, Milena Vasić, Ana Martinoli, Rodoljub Šabić i Sanja Pavlović, na sednici održanoj 30. 11. 2023. godine, jednoglasno donosi

ODLUKU

Tekstovima: „Vlada i medijski zakoni: Malo ucenjivanja operatora i malo više zaštite i privilegija za nacionalne emitere“, „Javnost da se spremi za potpuni mrak’: Ako prođu medijski zakoni, ‘laku noć’“, „To nije ni blizu evropskoj praksi’: Nižu se oštre kritike zbog ‘tajnih’ izmena medijskih zakona“, „Sever o izmenama medijskih zakona: Nisu praksa, niti smernice evropskih institucija“, „Šta nas čeka ukoliko ‘prođu’ medijski zakoni: Život u potpunom mraku, očigledne laži postaju istina“, „Cvejić o medijskim zakonima: ‘Ako se ovo danas usvoji, zakoračili smo ka diktaturi’“, „Goran Ješić: Alarmirati međunarodnu zajednicu zbog medijskih zakona, Vučić se jako plaši sankcija“, „DS: ‘Kukavičja jaja’ koja podmeće vlast da bi sa medijskog tržišta oterala kablovskog operatora“, objavljenim 15, 16, i 17. oktobra 2023. godine, portal „N1“ **nije prekršio Kodeks novinara Srbije.**

Odluka Komisije biće objavljena na sajtu Saveta za štampu (www.savetzastampu.rs) i dostupna javnosti.

OBRAZLOŽENJE

Katarina Tomašević, predsednica Radne grupe za izradu radne verzije nacrtu zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim medijima podnela je žalbu na seriju tekstova objavljenih na portalima “Nova.rs” i “N1”, koje ona smatra orkestriranim kampanjom medija u vlasništvu Junajted grupe protiv rezultata rada Radne grupe. Navela je da, suprotno tvrdnjama ovih medija, član 112 nacrtu zakona, koji reguliše logičku numeraciju, nije bitno izmenjen od izvornog predloga, osim što je, nakon javne rasprave, dodato da na nultom kanalu moraju biti servisne informacije operatora. O ovome su medijska i novinarska udruženja bila obaveštena još od maja i ta odredba je sve vreme trajanja rasprave, bila u Nacrtu zakona. “Dakle, netačno je da je ovo dodato preko noći sa namerom sa se ugasi SBB. Kad je reč o članu 122, na osnovu dostavljenih predloga, a nakon javne rasprave, dodata su dva stave u cilju zaštite operatora, a ne da bi se oni “reketirali”, isitče u žalbi”. Stavovima od kojih je Ministarstvo u međuvremenu odustalo, bilo je predviđeno da bi u slučaju utvrđivanja troškova bio zadužen Ratel, u skladu sa Zakonom o elektronskim komunikacijama, a ne REM. “Navodi da će REM na osnovu predloženih stavova moći da ugasi kablovske operatore ukoliko ne poštuju ove odredbe takođe nije tačna, jer im dozvolu za rad daje RATEL, a ne REM”, navedno je, između ostalog, u žalbi. Katarina Tomašević je istakla i da je konkretan povod za žalbu to što Savet za štampu “nije našao za shodno da se oglasi i zaštititi stučnu javnost, ali i sve građane od agresivne manipulacije činjenicama koja dolazi sa medija Junajted grupe, pogotovo imajući u vidu da ste i sami uključeni u donošenje ovih

nacrta zakona i da i sami znate da teze koje građani mogu čuti i pročitati u ovim medijima jednostavno ne odgovaraju istini”, ističe se u žalbi.

U odgovoru na žalbu redakcija N1 je osporila pravo žaliteljke da podnese žalbu, jer nije lično oštećena objavljenim sadržajem, budući da se u tekstovima ne pominje ni ona, ni Radna grupa čija je predsednica, već se kritikuje način na koji su u nacrt zakona dodati članovi, po okončanju rada Radne grupeⁱ. Takođe je ukazano i na to da žalbu treba odbaciti jer je nejasna i nepotpuna, da u njoj nije naznačeno na koje se medije i sadržaje odnosi, već se stiče utisak da tekstove ka kojima je dostavila linkove navodi kao primer, a nisu navedene ni odredbe Kodeksa na čije kršenje ukazuje. Kad je reč o sadržaju tekstova, sve što je objavljeno je u skladu sa Kodeksom, jer je uglavnom reč o tekstovima koji predstavljaju kratke intervju sa različitim relevantnim sagovornicima ili prenošenje mišljenja koja su izneli u emisijama televizije N1. Mišljenja su preneti verodostojno. Nije bilo jasno ko je i na čiji zahtev dodao odredbe nakon javne rasprave, niti je bilo obrazloženja tih izmena, pa je tekstovima ukazano na netransparentnost izmena zakona preko noći, nakon šestomesečnog rada Radne grupe i to posebno što je reč o zakonu za koji postoji veliko interesovanje javnosti. U odgovoru na žalbu se podseća i na praksu Evropskog suda za ljudska prava da mišljenja, za razliku od činjeničnih tvrdnji, ne moraju da se dokazuju, a žaliteljka se upravo žali na tekstove u kojima se iznos vrednosni sudovi. Ono što je činjenica je da je, nakon javne rasprave unet član koji propisuje dodatne obaveze opetatora, kao i da nije tačno da je cenu trebalo da određuje RATEL, a ne REM (u nacrtu zakona je pisalo regulator), mada misle da Savet ne treba da se upušta u tumačenje zakonskih odredbi. Ministarstvu je redakcija 13. oktobra poslala dva pitanja, na koja nisu dobili odgovor, što je, kako se ističe, uobičajen način ponašanja državnih funkcionera prema nezavisnim medijima. Umesto da odgovore na pitanja, 18. oktobra izdato je, kako se navodi, “politizovano saopštenje”, čije su delove preneli.

Žaliteljka je naknadno odgovorila da pretpostavlja da odgovori redakciji N1 nisu poslati, jer je bilo u toku sastavljanje izveštaja o sprovedenoj javnoj raspravi, koji je u propisanom roku postavljen na sajt Ministarstva. Međutim, samo pitanje i potencijalni odgovor nemaju mnogo veze sa onim što je objavljeno. „Jedno je da li postoji ili ne postoji međunarodna praksa za određivanje kanala, a drugo je kad neko prenese da je odredba nastala tokom noći i da niko nije bio upoznat. Drugo, po čijem nalogu i zašto je dodata neka odredba nije od značaja ako ste rešili da tu istu odredbu drugačije prenesete“, istakla je Tomašević.

Po mišljenju Komisije za žalbe, podneta žalba jeste formalno ispravna i ne postoje razlozi za njeno odbacivanje. Žaliteljka jeste lično oštećena objavljenim sadržajem, bez obzira što se njeno ime ne navodi u tekstovima i imala je pravo da podnese žalbu i kao predsednica Radne grupe, koja je direktno učestvovala u izmenama zakona, ali i kao pomoćnica ministra u ime Ministarstva u čijoj je nadležnosti predlaganje nacrt ovog zakona, koji se kritikuje. Takođe, budući da su dostavljeni linkovi ka spornim tekstovima, jasno je na koje sadržaje se žalba odnosi, a žalilac nije u obavezi da navede tačke Kodeksa za koje smatra da su prekršeni. Komisija je zbog toga odlučila da žalbu razmotri.

Komisija za žalbe smatra da u ovom slučaju nema kršenja Kodeksa. Reč je o temi koja je nesumnjivo od izuzetnog značaja za javnost, a tekstovi na koje se podnositeljka žalbe žalila, sadrže tumačenja naknadno dodatih odredbi u pojedine članove radne verzije nacrtu Zakona o elektronskim medijima, i vrednovanje njihovog uticaja u budućnosti od strane stručnih, kompetentnih osoba, uključujući i člana radne grupe koja se bavila izradom ovog dokumenta, koji je tvrdio da nije znao za naknadno unete izmene, koje su kasnije i povučene.

Treba uzeti u obzir i da je već postojala doza nepoverenja između medijai predstavnika medijske zajednice, s jedne strane i zakonodavca sa druge, kada je reč o medijskoj pravnoj regulativi, s obzirom na to da su prethodno već, bez objašnjenja i mimo radnih grupa, menjane pojedine odredbe u radnim verzijama oba medijska zakona koja su usvojena krajem oktobra ove godine. U tom kontekstu treba posmatrati i pojačano interesovanje za ove poslednje izmene, koje je rezultiralo i nešto oštrijom polemikom i upotrebom “jačih termina”. Komisija smatra da je u slučaju teme koja od izuzetnog javnog značaja izvesno preterivanje dozvoljeno, kao i da predstavnici vlasti moraju da istrpe kritike zbog, po oceni medija i dela stručne javnosti, nedovoljno transparentne izmene pojedinih zakonskih odredaba.

Da li su tumačenja zakonskim odredbi bila tačna ili pogrešna, nije u nadležnosti Komisije da ocenjuje. Ukoliko su bila pogrešna, na to je trebalo da ukaže Ministarstvo informisanja i telekomunikacija konkretnim reagovanjem ili demantijem, a ne zakasnelim saopštenjem koje medije ne obavezuje da ga doslovno, ili da ga uopšte prenesu. Umesto toga, žaliteljka smatra da je Savet za štampu trebalo da demantuje medijske navode, što niti je u nadležnosti Saveta, niti je članovima Komisije za žalbe mogle biti poznate informacije koje se navode u žalbi. Takođe, nije tačna ni tvrdnja žaliteljke da je Savet za štampu učestvovao u izradi radne verzije Nacrta zakona

Činjenica je i da žaliteljka, odnosno Ministarstvo nije odgovorilo na pitanja “N1” koja, prema njenim rečima, nisu ni relevantna za temu, mada je, po mišljenju Komisije, u okviru odgovora na njih mogla reagovati i na, kako je u žalbi navela, “agresivnu manipulaciju činjenicama”. Komisija smatra da su predstavnici državnih organa dužni da odgovaraju na pitanja novinara, posebno kada je reč o ovako važnim temama, te da bi pravovremenim pružanjem tačnih informacija mogle biti izbegnute eventualne netačne interpretacije zakonskih rešenja.

Formulacija koju podnositeljka žalbe koristi kada govori o “orkestriranoj kampanji jedne grupe medija koja se vodi protiv rezultata Radne grupe” je, prema mišljenju Komisije, deo političke retorike, a ne ukazivanje na povredu Kodeksa novinara.

Beograd, 30.11.2023.

Predsedavajuća

Nadežda Budimović

Kraljice Natalije 28
11000 Beograd
tel: (011) 30 67 320
www.savetzastampu.rs

